

Schenker zou wilsonbekwaam zijn geweest: familie wil schilderij terug van Rijksmuseum

Was de toen 81-jarige Oosje Silbermann nou wel of niet wilsonbekwaam toen ze in 2013 een kostbaar schilderij aan het Rijksmuseum schonk? Die vraag staat centraal in een curieuze zaak die binnenkort waarschijnlijk voor de rechter zal komen.

[Rik Kuijer](#) • 19 september 2020, 15:28

de Volkskrant

Het Rijksmuseum in Amsterdam. ©ANP

Volgens Silbermann, die vrijdag met haar zonen beslag liet leggen op het kunstwerk, verkeerde ze destijds in verwarde toestand. Een stem in haar hoofd, vertelt ze zaterdag in [NRC Handelsblad](#), had haar aangezet tot ‘een offer’. Daarmee dacht ze het leven te kunnen redden van haar toen 17-jarige kleindochter, bij wie een hersentumor ontdekt was.

En dus benaderde Rose-Marie Silbermann-Frenkel - ‘Oosje’ voor naasten - het Rijksmuseum om daar haar kostbaarste bezit aan te bieden: een schilderij uit 1918 van de Nederlandse kunstschilder Bart van der Leek. Van der Leek stond samen met onder meer [Piet Mondriaan](#) aan de basis van kunststroming De Stijl.

Een paar dagen na het telefoontje zou de toenmalige directeur [Wim Pijbes](#) al bij Silbermann op de stoep hebben gestaan. Hij zou het doek, dat de titel ‘[Compositie](#)’ draagt, na een kort gesprek van de muur hebben gehaald.

‘Ik ben daarover achteraf alsnog boos en verbaasd, met name omdat het zo overhaast ging’, zegt Silbermann daarover in *NRC*. ‘De heer Pijbes maakte op mij een gretige indruk en ik was de regie kwijt. Dat neem ik hem nu zeer kwalijk.’

Herroepen

Zoon Matthijs Silbermann zou destijds een keer of tien geprobeerd hebben Pijbes te bellen, zonder hem aan de lijn te krijgen. Vervolgens liet de advocaat van de familie het museum weten de schenking te herroepen, omdat Oosje Silbermann haar kunstcollectie reeds aan haar zonen geschonken had.

Tevergeefs. Pijbes zou de vrouw hebben gezegd dat de boel niet meer terug te draaien was. Daarop besloot ze zich toch maar bij de notaris te melden om de schenkingsakte te ondertekenen.

Nu, zeven jaar later, probeert de familie de schenking opnieuw ongedaan te maken. Het schilderij zou volgens de dagvaarding ‘door overhaast en onzorgvuldig handelen’ van het museum aan het bezit van Oosje Silbermann zijn onttrokken. Als het museum had voldaan aan de onderzoeksplicht, had het de verwarde geestestoestand opgemerkt van de vrouw - die inmiddels overigens weer fit is.

Koopovereenkomst

De familie speelt ook een andere troef. Zoon Matthijs laat in *NRC* weten dat hij eerder dit jaar de overeenkomst terugvond waaruit blijkt dat hij en zijn broer sinds 2003 eigenaar zijn van het schilderij. Ze zouden het voor 250 duizend euro van hun moeder hebben gekocht, wat vervolgens verrekend zou worden met jaarlijkse schenkingen vooruitlopend op de erfenis - een constructie die vaker voorkomt.

Grote vraag is waarom die koopovereenkomst destijds niet aan het museum is getoond, als onomstotelijk bewijs dat Oosje Silbermann helemaal niet de eigenaar was van het schilderij dat ze schonk. Martha Visser, de advocaat van de familie, wijt dat aan de levensbedreigende ziekte van de kleindochter. ‘Daar waren ze van ondersteboven’, zegt ze tegen *de Volkskrant*. ‘En dan kwam dit er ook nog bij.’

Wim Pijbes wil niet op vragen over de kwestie reageren. Bij het Rijksmuseum zegt een woordvoerder dat het museum ‘te goeder trouw’ heeft gehandeld, dat ‘de schenking in een notariële akte is vastgelegd’ en dat ‘als de rechter zegt dat de schenking niet rechtsgeldig is, het museum daar vanzelfsprekend gehoor aan geeft’.

Kwalijke zaak

Advocaat Ewald Netten van het museum stelt in *NRC* dat Oosje Silbermann destijds volgens Pijbes ‘op geen enkele wijze een verwarde indruk maakte’. Tegen medewerkers van de notaris zou ze verteld hebben dat bepaalde familieleden bedreigd hadden haar niet meer te bezoeken, als ze de schenking zou doorzetten.

Ook maakt Netten een intrigerende opmerking over de koopovereenkomst die nu is opgedoken: 'Mocht op een later moment blijken dat dit document pas achteraf is opgesteld', zegt hij, 'dan zou dat uiteraard een zeer kwalijke zaak zijn.'

Namens de familie zegt advocaat Martha Visser 'dat dat natuurlijk niet het geval is'. Het document is volgens haar authentiek. Ook wijst ze erop dat Matthijs Silbermann een brief van ABN Amro uit 2004 heeft teruggevonden, waarin de bank beschrijft hoe het er voorstaat met de overdracht van het schilderij van zijn moeder aan haar zonen. 'Die brief', zegt Visser, 'zal in de rechtbank aan bod komen.'